

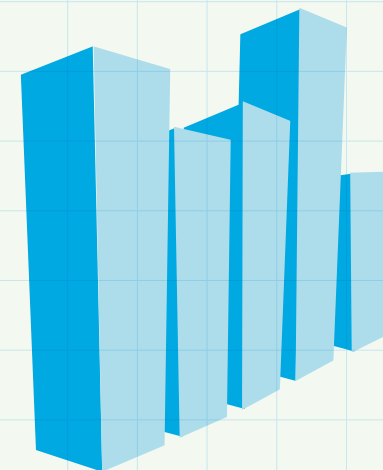
Ziberelkarbizitza eta Interneteko arriskuak adingabeentzat.

Sarearen erabilera desegokia prebenitzeko jarraibideak.

Zenbait datu...

Gazteen Euskal Behatokia

Azterketa (2010): teknologia berrien erabilera 15-29 urte bitarteko gazteen artean

- * **%99k** badu sakelako telefonoa; **%72k** deitu eta/edo deiak jasotzen ditu egunero sakelakoaren bidez; **%51k** mezuak bidali eta jasotzen ditu egunero; **%11** egunero edo ia eguneroko konektatzen da Internetera sakelakoaren bidez; **%8k** argazkiak atera eta partekatzen ditu egunero eta **%7** egunero edo ia egunero jolasten da sakelakoaz.
- * **%74k** baieztatzen du astean 7 orduz gutxienez erabiltzen duela Internet.
- * **%60k** Internet mezuak bidali eta jasotzeko erabiltzen du eta **%55** sare sozialetara konektatzen da.
- * Sare sozialak sartzea handiagoa da gazteen mailan; honela, 20 urtez azpikoen **%72** egunero konektatzen dira eta 25-29 urte artekoen artean, berriz, **%39**. Sare sozialetarako konexioa ugariago da emakumeen artean (**%58**) gizonen artean baino (**%52**).
- * Bestalde, gazteen **%39k** txatean jarduten du edo Messengerrera egunero konektatzen da, kopurua handitu egiten delarik adinean behera egin ahala.

Zer da Bullyinga?

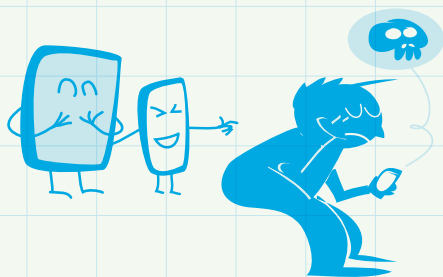
“Ikasle bat erasotzen da edo biktima bihurtzen da, modu errepikatuan eta denbora batez beste ikasle batek edo batzuek burututako ekintza negatiboen arriskuan dagoenean”. (Olweus, 1998)

Ezaugarriak:

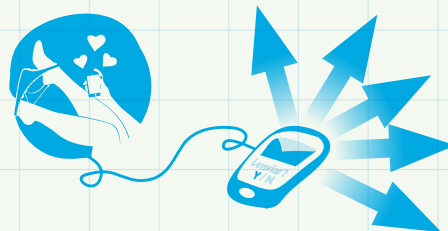
- * Boterearen desoreka
- * Nahitakotasuna/errepikapena
- * Babesgabetasuna eta pertsonalizazioa

Interneteko jazarpenarekin zerikusia duten fenomenoak

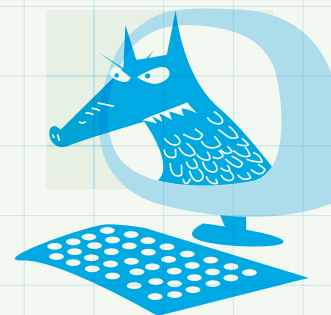
Ziberbullyinga

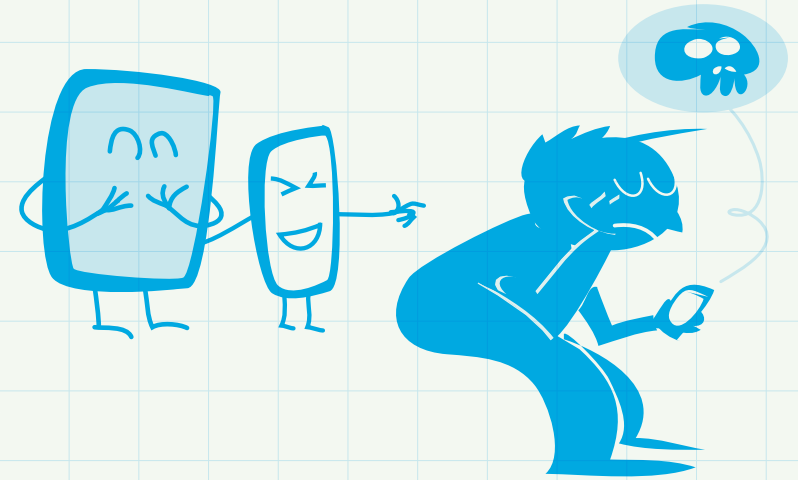
Sextinga

Groominga

Ziberbullying

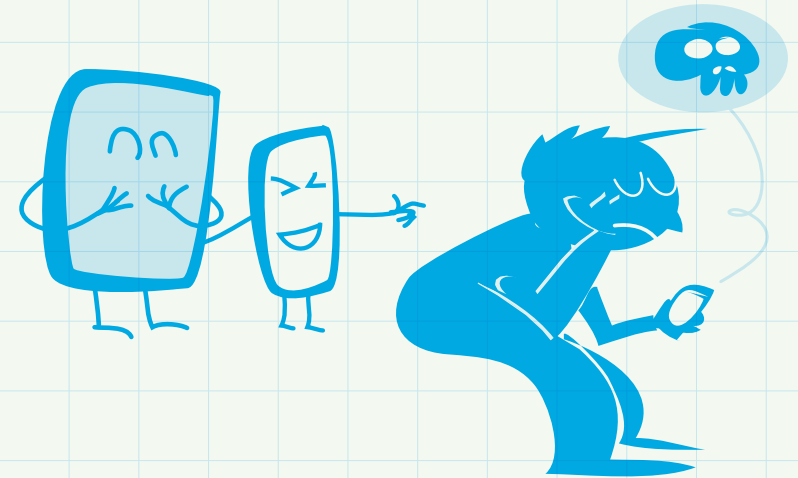

Zer da Ziberbullyinga?

Teknologia berrien esparruan gertatzen den berdinen arteko jazarpena da, eta hemen kokatzen dira haur batzuek beste batzuei egindako txantajeak, burlak, eta irainak.

Ziberbullyingtzat jotzen da pertsona bat beste baten edo talde baten jomuga bihurtzen denean eta tormentatu, mehatxatu, eraso, makurrarazi, lotsarazi egiten dutenean, eraso pertsonalen edo beste era batekoen bidez, posta elektronikoa, berehalako mezularitza, web guneak, sare sozialak, blogak, txat-aretoak, online foroak edo eztabaidak, sakelakoaren eta komunikazio digitaleko beste gailu batzuen bidez bidalitako testu-mezuak eta/edo irudiak erabiliz.

Ziberbullying

Kontuan izan beharreko alderdiak

- * **Eszenario birtualak:** *online* edo sakelako telefonoaren bidez egiten da, biktimaren espazio pertsonala inbadituz. 24/7: eraso/biktimizazioaren potentziala 24h-koa da, asteko 7 egunetan.
- * **Anonimotasuna:** gertaerarik gehienak nolabaiteko elkarbizitza-maila partekatzen duten pertsonen artean izaten dira. Askok aurrez harreman zuzenean jazotako gertaeren jarraipen dira.

Aurkako egoera ere izaten da, hau da, arazoa online sortzen da eta *offline*

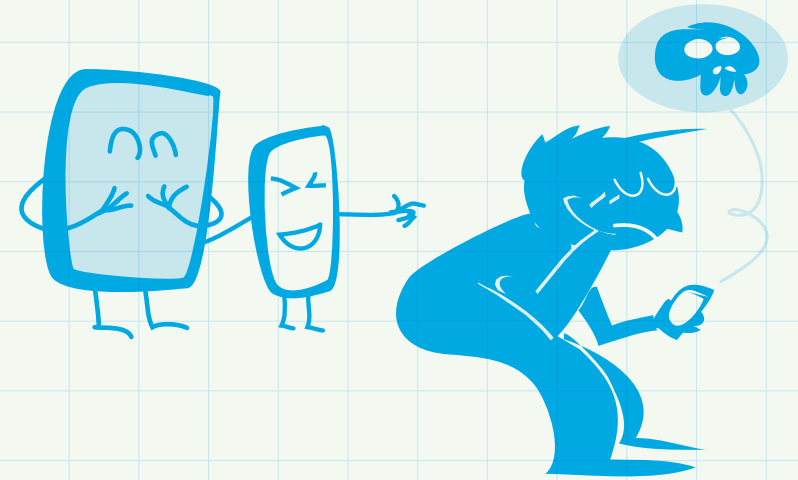
bizitza kutsatzen du. Inplikatu guztiek birtualki elkar ezagutzeak ez du esan nahi identifikatuta daudenik.

* **Pribatua Vs. publikoa**

Jazarpena **esparru pribatu** batean, protagonistak erasotzailea eta biktima soilik izanik.

Jazarpena **esparru publiko** batean, biktimaz eta erasotzaileaz gain, jazarpena ikusten duten parte-hartzaile/pertsona gehiago egonik; ohikoena da ingurunearen ezaugarriak direla-eta.

Ziberbullying

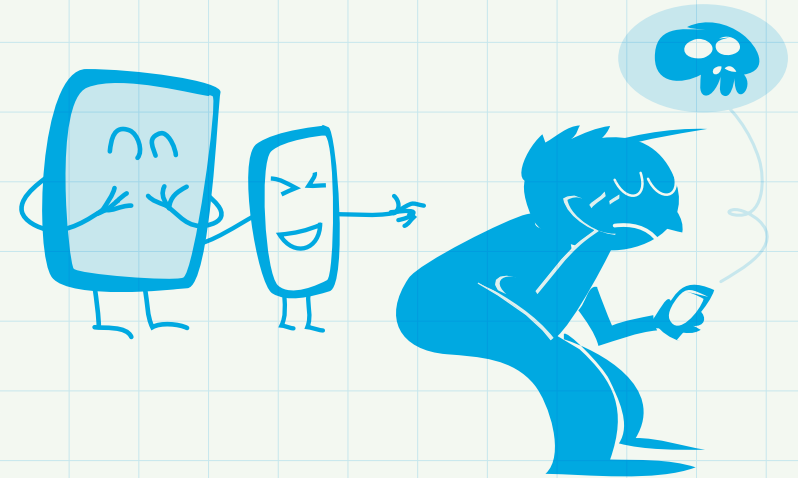
Kontuan izan beharreko alderdiak

- * **Errepikapena:** denboran errepikatu edo luzatu egiten da, nahiz eta erasotzailearen ekintza bakar bat biktimizazio-esperientzia luzea izan daitekeen hartzailearentzat.
- * **Nahitakotasuna:** egon daiteke edo ez. Zenbaitetan, erasotzaileak ekintzaren ondorio errealak edo potentzialak ezagutzen ditu eta, beste batzuetan, asmo txarrik gabeko ekintza bat (txantxa bat) erabat deserosoa eta iraingarria gerta daiteke interpelatuarentzat.

- * **Rolak:** erasotzailea(k), biktima(k) eta ikusleak. Azken hauen zereginak garrantzi handiagoa hartzen du, inplika baitaitezke (edo ez), bai erasotzaileak babestuz/indartuz edo biktimari laguntzen saiatuz.

Honakotik egokitua: Ziberbullying-kasuetan ikastetxeetan jarduteko protokoloa – Eusko Jaurlaritza 2010.

Ziberbullying

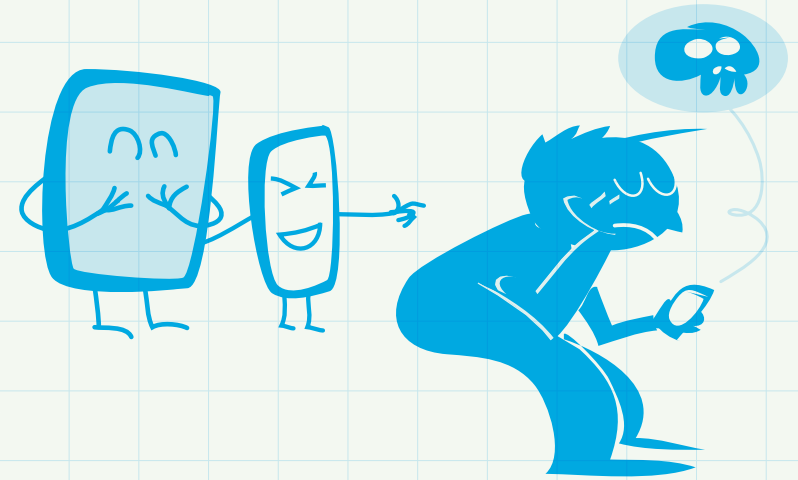

Kontuan izan beharreko zenbait datu...

- * 12 eta 17 urte arteko euskal ikasleen %30 “zibereraso” motaren baten biktima izan da, eta %44k jazarpena egin dio lagun bati noizbait sarearen bitartez. Eraso hauetako gehienak DBHko 1. eta 2. mailako ikasleen artean izan dira.
- * Modurik ohikoena irainak eta mehatxuak dituzten mezuak bidaltzea da, edota eszena iraingarriak grabatu eta Interneten zintzilikatzea, nahiz eta indartsu sartu den pertsona baten identitatea usurpatzeko moda kalte egiteko.
- * Neska gehiago dira biktima (%38) mutilak baino (%26).
- * Mutil erasotzaile gehiago (%47) neskek baino (%43).
- * %10 baino gehiagok bideoak grabatu ditu, bere konplizeek beste pertsona bat zerbait lotsagarria eta iraingarria egitera behartzen zuten bitartean.

“Una aproximación psicosocial a la violencia en adolescentes”. Calvete, E. 2012 Deustuko U.

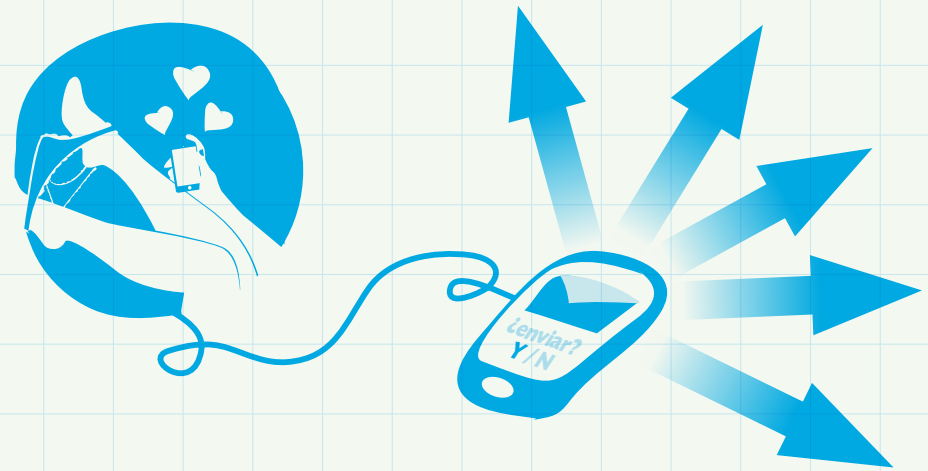
Ziberbullying

Ziberbullyingaren adibideak

- * Interneten zintzilikatu datuak, argazki konprometigarriak edo beste pertsona bati kalte egin edo lotsa pasarazi diezaiokeen beste edozein material, eta lagunen artean ezagutarazi.
- * Lagun baten identitatea ordezkatu: profil faltsua sortuta, sare sozialen batean alta emanda, foro/txatetan parte hartuta, bere e-maila toki jakinetan sartuta spam irits dakion berari
- * Lagun bat probokatu erreakzio bortitza izan dezan sarean edo kalean, grabatu eta sarera bidali/igo.
- * Zurrumurru faltsuak edo iraingarriak hedatu lagunei buruz.
- * Pertsona adingabe baten sexu-educikoko irudiak edo bideoak bidali, berbidali, bertwitteatu.
- * Mehatxua, iraina... den beste edozein komunikazio-mota (twitter, tuenti, sms..), hau ere modu anonimoan.

Sexting

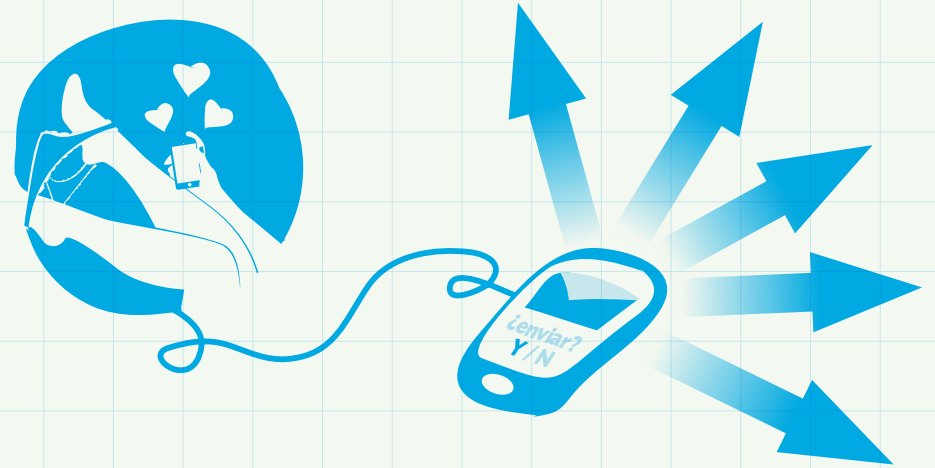
Zer da Sextinga?

Sextinga sexu izaerako edukiak (bereziki argazki edo bideoak) hedatzea edo argitaratzea da, igoerleak berak sortuak, horretarako sakelakoa edo beste gailu teknologiko bat erabiliz.

Zergatik egiten dute sextinga nerabeek?

- * Normalean eskatu diotelako, dibertsioz, ongi sentitzeko, inpresionatzeko...
- * Bikotekideari, gustuko duten norbaiti, lagunei edo bikotekide ohiei bidaltzen diete.

Sexting

Zergatik da arrisku bat gazteentzat?

- * Arriskuaren kontzientzia txikiagoa eta konfiantza handiegia.
- * Dauden bizi-garaiarengatik.
- * Haurtzaroaren sexualizazio goiztiarrarengatik.
- * Komunikabideen berehalakotasunagatik.
- * Adingabearen pribatutasunaren galera.
- * Arrisku psikologikoak: antsietatea, depresioa.
- * Ziberbullyingaren helburu izatea.
- * Groominga.
- * Arrisku fisikoak eta geokopakena.

Grooming

Zer da Groominga?

Heldu batek egindako jazarpena da. Haur batekin harremana eta kontrol emozionala ezartzeko nahita egindako ekintzak dira, adingabearen sexu gehiegikeriarako bidea prestatzeko helburuz. Sexu-eduki inplizitu edo esplizituko jazarpen-egoerak dira.

Normalean, online kontaktu sexual batean zentratzen da, oro har, webcamen bidez, eta geroago beste pertsona batzuekin partekatzen den materiala sortzen du; kasu batzuetan soilik iristen da sexu-topaketa fisiko batera.

UNICEF 2011– Child Safety Online_ Global challenger and strategies

Grooming

Normalean, Sareko gune hauetan egiten da:

- * txat-aretoak
- * online sare sozialak
- * berehalako mezularitza-zerbitzuak

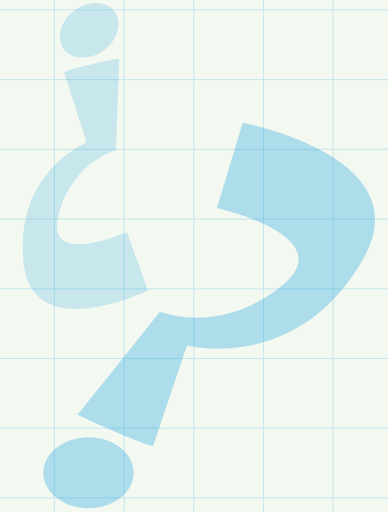
UNICEFek dioenez, groomerrak EZ dira izaten adin gazteagoaren itxura egiten duten gizon zaharrak, horrela gazteei ziria sartzeko gezurrekin eta identitate faltsuekin gazteen SEXU-EDUKIKO IRUDIAK ENTREGATZERA BEHARTUZ.

Hori baino gehiago, sedukzio-prozesua da; adingabeak sexu helburuen aurrean amore ematen amaitzen du, “lagun birtuala”rekiko mesede boluntario gisa. Hau da, nahiz eta zenbaitetan groomerrek gezurra esaten duten euren adinaz edo sexuaz, normalean, ONARPENEZKO HARREMANen kasuan sartzen dira.

UNICEF 2011- Child Safety Online_ Global challenger and strategies

Zergatik ari dira ugaritzen fenomeno hauek?

- * **1)** Teknologia berrietarako sarbidea ugaritu egin delako (Internet, sakelakoa...).
- * **2)** Ziberespazioaren garrantzia pixkanaka handitu egin delako etxearen, eskolaren eta komunitatearen gizarteratze-espazio osagarri gisa.
- * **3)** Eragindako kaltearen pertzepzioa txikiagoa delako bullyingean baino, izan ere, biktima eta erasotzailea ez baitaude jazarpen-egoera zuzenean, “aurrez aurre”.
- * **4)** Erasotzailearen zigorgabetasun sentrazioarengatik, Sareak anonimotasuna ematen baitu eta ez baitie biktimaren, adiskideen, lagunen, gurasoen, eskolako arduradunen errepresaliei erantzuten.
- * **5)** Erasotzaileak ez duelako egiten duen kaltearen kontzientziarik, batzuetan bere jokabidea rol batekin lotzen baitu eta jokabidea Sarean interpretatutako pertsonaia/rol batekin lotzen baitu.
- * **6)** Interneten beraren ezaugarriengatik, erasotzaileak erraz taldekatzen baititu eta ikus-entzunezko edukiak eroso sortu eta hedatzen baititu.

Prevalencia y consecuencias del cyberbullying: una revisión. Garaigordobil, M., E.H.U. (2011)

Biktimak zera agertzen du...

- * Antsietatea
- * Depresioa
- * Pentsamendu suizidak
- * Estresa
- * Beldurra
- * Auto-estimua baxua
- * Beren buruarenganako konfiantza eza
- * Haserrea eta frustrazio sentimenduak
- * Babesgabetasun-sentimenduak
- * Urduritasuna
- * Suminkortasuna
- * Somatizazioak
- * Lo-arazoak
- * Eskola-errendimenduari eragiten dioten kontzentratzeko zailtasunak

Prevalencia y consecuencias del cyberbullying: una revisión. Garaigordobil, M., E.H.U. (2011)

Erasotzaileak zera agertzen du...

- * Deskonexio morala
- * Enpatiarik eza
- * Arauak betetzeko zailtasunak
- * Arazoak bere jokabide oldarkorrarengatik
- * Delituzko jokabidea
- * Alkohola eta drogak hartzea
- * Teknologiekiko menpekotasuna eta eskola-absentismoa

Badira azterketak azpimarratzen dutenak, bai biktimak eta bai erasotzaileak heldutan iraun dezaketen garapen-arazoa izateko egoeran daudela.

Oro har, ikertzaileen ustez, Ziberbullyingak Bullyingaren antzeko efektuak ditu, bai gertatzen den unean eta bai epe ertain eta luzean; are gehiago, uste dute epe luzera begira efektuak negatiboagoak izan daitezkeela.

Prevalencia y consecuencias del cyberbullying: una revisión. Garaigordobil, M., E.H.U. (2011)

Prebentziorako jarraibideak

Pasahitza:

- * Gogoratzen erraza eta asmatzen zaila.
- * Ez eman inori.
- * Aldatu pasahitza 6 hilabetean behin edo maizago.
- * Pasahitz desberdinak erabili webgune desberdinetarako, mailerako...
- * Ordenagailua erabili behar ez duzunean, itxi sare sozial, mail, eta abarretako saioak.

Prebentziorako jarraibideak

Gailuen, sakelakoen, ordenagailuen, tableten... segurtasuna

- * Birusen kontrakoa aktibatuta izan beti.
- * Eguneratu programen eta eragileen bertsioak.
- * Ez ireki SPAM diren edo susmagarri gertatzen zaizun artxiborik.
- * Ez badakizu gailu bat segurua den, ez gorde bertan besteek ikustea edo ezagutzea nahi ez duzun informaziorik.
- * Internet duen sakelakoa baduzu, deskonektatu geolokalizazio-aukera, sakelaketik zerbait argitaratzean, inork jakin ez dezan non zauden.
- * Kontuz web cam-ekin, zu konturatu birus batzuek aktiba ditzakete, eduki itzalita erabili behar ez duzunean eta, beharrezkoa bada, estali ziurtatzeko.

Prebentziorako jarraibideak

Zuri buruzko informazioa:

- * Ez argitaratu datu pertsonal asko (telefonoa, helbidea...)
- * Kontuz argitaratzen dituzun argazkiekin, bideoekin, muntaiekin..., behin argitaratuta, eurekiko kontrola galdu egingo duzu.
- * Erabili izengoitiak edo nick pertsonalak Interneten zehar ibiltzeko, zure bizitzako segurtasunari eragingo ez dion benetako identitate digitala izan dezan.
- * Profil sozial bat egitean, konfiguratu behar bezala pribatutasuna, argitaratzen duzun edukia zure lagunek soilik ikus dezaten.
- * Ez amore eman xantaiaren edo presioaren aurrean. Lagunen edo ezezagunen eskaerak jasotzen badituzu irudi edo bideo bat bidaltzeko esanez eta zuk nahi ez baduzu, ez egin eta jakinarazi pertsona heldu bati.

Prebentziorako jarraibideak

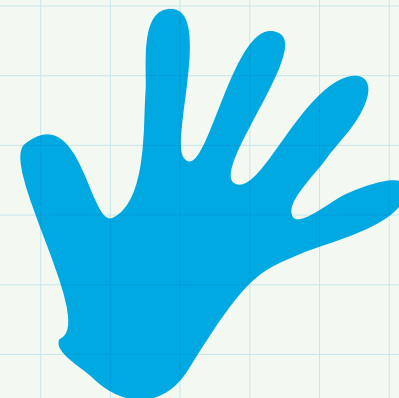
Beste pertsona batzuei buruzko informazioa:

- * Ez argitaratu, ez esan gauza iraingarririk, saminik edo umilgarririk. Hau eduki publiko bihur daiteke eta idatzita geratuko da eta ezin duzu ezabatu. Ez egin inori zuri egitea nahi ez duzunik.
- * Ez eman beste pertsona batzuen daturik, ez argitaratu argazkirik, bideorik... bere onarpenik gabe.

Ezezagunak:

- * Ez onartu, ez gehitu ezezagunen kontakturik. Ziurtatu ezagutzen dituzula lagun gisa gehitu aurretik.
- * Ez bidali irudi edo bideorik ezagutzen ez dituzun edo konfiantza eza sortzen dizuten erabiltzaileei.

Ez izan sexting edo ziberbullyingaren partaide: ez sortuz, ez herbidaliz, ez bultzatuz.

Prebentziorako neurriak

- * Elkarrizketak izan, ziberbullying arazoei buruzko iritzia eman dezaten.
- * Azalpen bat eskaini ikusten laguntzeko gauza hauek ez direla ari gertatzen bere erruz, baina lagundu daitekeela errepika ez daitezen.
- * Hausnarketa bultzatu, besteei sufri ez dezaten laguntzeak duen garrantziaz.
- * Gurasoekiko eta irakasleekiko komunikazioa sustatu, ezagutzen duten bullying edo ziberbullyingeko balizko edozein kasuri buruz.
- * Bere auto-estimua eta auto-konfiantza sendotu.
- * Behar duen arreta eta garrantzia eskaini euren ohiko ohitura eta jokabideak aldatzeak eragin dezakeen une zailak pasarazteko aukerari; beraz, laguntza eskaini behar zaie aldaketa hauek bultzatzeko.
- * Beraien aldaketak baloratu, nahiz eta oso txikiak eta ez aipagarriak iruditu.

Prebentziorako neurriak

- * Gaitasuna eta motibazioa “kontakatilua izatea” adiskide baten sufrimendua “salatze”tik bereizten jakiteko.
- * Ikasgelako harreman-giroaren jarraipena egin, beti Interneten eta sakelako telefonoaren erabilera onaren gaia sartzen ahaleginduz.
- * Trebetasun sozialen inguruko programak landu, azpimarratuz Interneten erabilera onak nola lagun diezaiekeen trebetasun horiei.
- * Garapen pertsonal, sozial eta moraleko programak inplementatu, Interneteko tresnen laguntzaz.
- * Interneten eta sakelako telefonoen erabilera, potentzialtasun eta arriskuen analisia egin; jarduteko eta prebenitzeko jarraibideak identifikatu.

Honakotik egokitua: Ziberbullying-kasuetan ikastetxeetan jarduteko protokoloa – Eusko Jaurlaritza 2010.

Ikasleen prestakuntza: landutako edukia

Terminoak argitzen

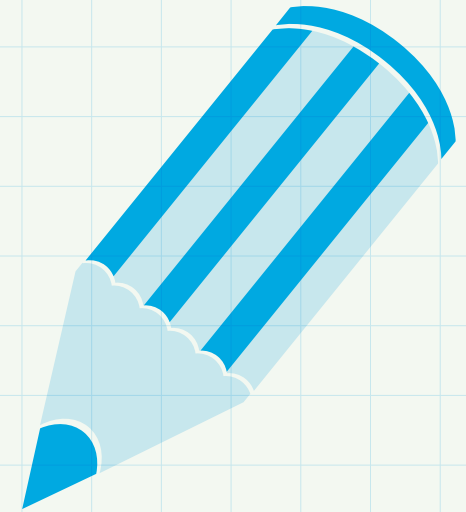
- * Ziberbullying
- * Sexting
- * Grooming

Talde-lana ziberbullyingaren inguruko bideo baten bidez

- * Zer egin dezakezu ziberbullyingaren biktima bazara?
- * Eusko Jaurlaritzaren dekalogoia ziberbullyingaren biktima zarenean.

Interneteko arriskuak prebenitzeko jarraibideak

Groomingaren adibideak

**PROTOCOLO
DE ACTUACIÓN ESCOLAR
ANTE EL CIBERBULLYING**

emici

http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net/r43-573/es/contenidos/informacion/dif11/es_5613/fl1_c.html

